

Handlingsplan for tematiske data i Norge digitalt 2016-2018

Temadataforum – Norge digitalt

Innhold

Forord	3
Innledning.....	4
Bakgrunn og Situasjon	5
Roller og ansvar	7
Mål og satsningsområder	9
Tiltaksliste 2016-2018.....	10

Forord

Det ble utarbeidet en 3-årig handlingsplan for temadata i Norge digitalt-samarbeidet for perioden 2013-2015. Denne handlingsplanen er et styringsdokument som fastsatte overordna mål, satsingsområder, prioritering og handling. Gjennom perioden har nye prosjekter blitt satt i gang og mange ønskede tiltak er fullført. Det er derfor en viktig oppgave for temadataforum å revidere og å følge opp handlingsplanen for temadata.

Følgende personer har deltatt:

- Birgitte F. Arstein, Fiskeridirektoratet, leder av temadataforum
- Arvid Lillethun, Kartverket, landdivisjonen
- Lars Mardal, Kartverket, fylkesgeodatautvalget Sør-Trøndelag
- Trond Rolland, Fylkesmannen
- Elin Hjelset, Statens Vegvesen

Kartverket har ledet arbeidet, i tett dialog med leder av temadataforum.

Innledning

Bruk av tematiske geografiske data (temadata) er grunnleggende for å kunne løse viktige samfunnsoppgaver knytta til miljø, klima, risiko- og beredskap, planlegging og forvaltning. Økt satsing på bruk av temadata vil gi store samfunnsmessige gevinster.

Temadata produseres av nasjonale etater som for eksempel NVE, DN, NGU, Skog og landskap, Fiskeridirektoratet og Fylkesmenn, Fylkeskommuner og kommuner. Kartverket, i rollen som nasjonal geodatakoordinator, er ansvarlig for å sikre flyt av temadata i Norge digitalt gjennom fellesløsninger for innlegging og distribusjon av data og tjenester til ulike brukere.

Handlingsplanen skal sikre samordnet satsning på temadata. De tre satsningsområdene «Geoportal og dataflyt», «kunnskapsgrunnlaget» og «organisering og styring» er beholdt videre i den reviderte handlingsplanen. Tiltakene for satsningsområdene er gjennomgått og sammenstilt i «vedlegg 1» med status og videre oppfølging for prioritering og handling. For satsningsområde «Geoportal og dataflyt» er mange av de ønskede tiltakene utført eller ivaretatt gjennom prosjektet nasjonal geoportal som ble startet opp i 2014. «Geoportal» er fortsatt et viktig satsningsområde for å øke bruken og sikre samordning av temadata og er derfor beholdt videre.

Tiltakslisten i handlingsplanen inneholder for denne perioden (2016-2018) færre og konkrete tiltak som bør prioriteres. Gjennom et felles fokus på tiltakslisten fra partene i Norge Digitalt (og brukerne) vil satsningen på temadata samordnes og samfunnsmessig gevinst øke.

Bakgrunn og Situasjon

Formelt grunnlag

Temadata (tematiske geodata) er formelt definert i St.meld. nr. 30 (2002-2003) «Norge digitalt- et felles fundament for verdiskapning» som en hovedgruppe av geografisk informasjon ved siden av basis geodata. Dette er formalisert videre i geodataloven av 2007 med tilhørende geodataforskrift som beskriver leveransekrav til offentlige etater for både basisdata og temadata. Detaljerte EU-regler er tatt inn i geodataforskriften helt fram til 2015.

Behov og brukere i samfunnet

Temadata er anerkjent som essensielle data for viktige samfunnsprosesser. Bruken i samfunnet er stor og har vært sterkt økende de siste 10 år.

Temadata viser ressurser og arealverdier, sektorinteresser, befolknings- og samfunnsrelaterte forhold og formelle forhold knyttet til arealer og steder. Eksempler på typer informasjon som reflekteres i temadata er fiskeriinteresser, skipsfartsinteresser, oljenæring, skog- og jordbruk, mineralleting og bergverksindustri, befolkningsutvikling i tettsteder, trafikkulykker, universell utforming av tettsteder og barns interesser omkring skoler og oppvekstområder. Spennet i typer data er svært stort.

Data nyttes på ulike nivåer både i kommune, fylke og på statlig nivå, og brukes for å løse samfunnsoppgaver knyttet til miljø, risiko- og beredskap, planlegging, demokratiske prosesser og til forvaltning innen de fleste sektorer. Både det offentlige selv, allmennhet og næringsliv benytter temadata. Data brukes også i økende omfang i internasjonale sammenhenger, særlig i grenseområder mot våre naboland.

Med digitalisering av saksbehandling, effektivisering og sammenslåing av enheter og formalisering av prosesser har det vist seg at det er behov for bedre temadata

- Flere tema
- Bedre dekning - at data dekker de arealer bruker trenger data for
- Raskere oppdateringsfrekvens
- Større nøyaktighet
- Bedre dokumentasjon
- Mer forutsigbarhet i leveranser
- Enklere tilgang til temadata

Produsenter av temadata

Nasjonale etater er en hovedprodusent av temadata. Direktoratet, departementer og forskningsstiftelser etablerer og holder ved like temadata delvis gjennom langsiktige kartleggingsprogrammer, delvis ved at data oppstår i saksbehandlingen og dels via tidsbegrensede prosjektsatsninger. Etatene finansierer selv datafangst gjennom offentlige midler. Mange etater har investert betydelig de senere år i bedre

forvaltnings- og distribusjonsløyper og tilgang har blitt bedre. Dette gjelder også innholdskvalitet for noen data. Men økt bruk har vist at data ofte egner seg best til de nasjonale oppgavene og ikke er detaljerte nok eller tilpasset bruken i for eksempel kommunene. Dekning for mange data er for lav sett i forhold til behovet. Det mangler imidlertid midler for å bygge opp et systematisk og tematisk ordnet kunnskapsgrunnlag. Eksempel her er data for flom- og skredfarekart som mangler flere hundre millioner for å få tilfredsstillende dekning og kvalitet. Det er en utfordring å belyse samfunnsgevinster av temadata og også å sikre nødvendig finansiering.

Også kommuner og regionale etater er produsenter av tematiske data. Mens nasjonale etater i mange sammenhenger produserer data i henhold til nasjonale spesifikasjoner, produserer kommunene data som i mindre grad er standardisert. Det er store satsninger i kommunene og mange former for temadata, men det er problemer og mangler knyttet til forvaltning, effektiv tilgang, dataflyt og dokumentasjon.

Organisering av temadataarbeidet

Norge digitalt organiserer produsenter og brukere av geografisk informasjon og behandler både temadata og basisdata. Basisdata har vært hovedfokus for Samordningsgruppen for geografisk informasjon. Temadata behandles i det nasjonale temadataforumet. Med geodataloven og pbl-satsningen på det offentlige kartgrunnlaget har det skjedd en dreining mot større fokus på temadata.

Regionalt finnes plan- og temadatautvalg som organiserer regionalt arbeid i fylkene og tiltak som strekker seg til kommunene. Det er betydelig variasjon i type og omfang av aktivitet i fylkene. Nasjonale fagetater er mer eller mindre involvert i dette arbeidet. Det er et betydelig potensiale i å bruke arbeidet med fylkesvise geodataplaner for å bedre situasjonen når det gjelder temadatakvalitet, temadatedekning mv.

Samordning mellom nasjonalt nivå og fylkesnivå er lite framtrødende på temadatafeltet, og der det finnes er det stort sett organisert innad i hver enkelt sektor.

Felles tilgang til geografisk informasjon

I arbeidet med temadata er det ett forhold som kommer opp som særlig viktig å løse – felles tilgang til geografisk informasjon, og temadata i særdeleshet. Geoportalprosjektet som skal utvikle en ny felles nasjonal node for geografisk informasjon startet i 2014 og har levert en del resultater fram til 2015. Men det mangler fortsatt gode flytløsninger som sikrer ferske, kvalitetssikrede data ut til brukere. Mange former for temadata er heller ikke dokumentert i Georange slik at brukere fortsatt må gå til mange etater for å finne informasjon. Det er et mål å få et velfungerende felles nasjonalt tilgangspunkt gjennom Georange de neste årene. For å nå målet er det behov for en felles innsats fra nasjonale og regionale etater, kommuner og Kartverket som koordinator for infrastrukturarbeidet.

Roller og ansvar

Partene i Norge digitalt har ulike roller og ansvar. Norge digitalt rår ikke over egne midler og tiltaksplanen vil derfor kun peke på ansvarlige etater og ikke økonomiske forhold. Hver etat og tiltaksansvarlig vil måtte dekke egne kostnader.

Kort oversikt over rolle- og ansvarsfordeling

- Statlige etater (nasjonale parter) som fagetat og dataeier
 - Utarbeide produktspesifikasjoner og veiledere som fagorgan for egne geografiske data
 - Kartlegge, etablere og forvalte «egen» faginformatjon
 - Sørge for leveranser til Norge digitalt ihht til Norge digitalt avtalen
- Kartverket som nasjonal geodatakoordinator
 - Informere og veilede statlige etater om krav til leveranser i Norge digitalt
 - Følge opp etatene og dere leveranser
 - Utvikle- og drifte nasjonal geoportal i nært samarbeid med partene
 - Bistå fylkene i deres arbeid med temadata, for eksempel utarbeide maler til fylkenes geodataplaner
 - Kartverket, ved fylkeskartkontorene, koordinerer arbeid med temadata i fylkene. Herunder arbeid i fylkenes Norge digitalt utvalg, kompetansehevende tiltak i fylkene, registrering av ønsker om forbedringer i nasjonale etaters leveranser til Norge digitalt (både teknisk og innhold) og oppfølging av kommunene med tanke på det offentlige kartgrunnlaget
- Kommunene
 - Dokumentere datasettene som skal utgjøre det offentlige kartgrunnlaget i kommunene
 - Sikre god forvaltning av lokalt etablerte datasett
- Temadataforum nasjonalt
 - Følge opp innføringen av Det offentlige kartgrunnlaget (DOK) mot etater og kommuner. Temadataforum skal være et av kontaktpunktene for Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) mot etater og kommuner med hensyn til DOK-arbeidet.
 - Organisere gjensidig rapportering mellom plan- og temadatautvalg i fylkene og temadataforum. Fokus skal være på tiltak, kurs, informasjon, samt tekniske og innholds-faglige utfordringer.
 - Komme med anbefalinger til satsninger innenfor temadata, for gjennomføring i fylkene. Disse satsningene skal innlemmes i de fylkesvise geodataplanene der satsningene ønskes gjennomført.
 - Følge opp "Handlingsplan for tematiske data i Norge digitalt 2013-2015" og foreta årlig rullering av denne 3-årsplanen.
- Norge digitalt i fylkene (Plan – og temadatautvalg/Fylkesgeodatautvalg)

- Utarbeide 4-årige geodataplaner med tiltak for å bedre kvalitet og fullstendighet av temadata og økt bruk av disse
- Gi innspill til geodatakoordinator og Temadataforum med ønsker og forslag til arbeid med temadata i Norge digitalt

Som nevnt over er det flere aktører som arbeider med temadata i Norge digitalt. Det legges opp til at Temadataforum skal være møteplassen der man sikrer samhandling mellom dataeier, geodatakoordinator, kommunene og Norge digitalt arbeidet i fylkene.

Norge digitalt utvalgene i fylkene skal rapporterer direkte til Temadataforum og geodatakoordinator.

Temadataforum rapporterer til samordningsgruppen.

Mål og satsningsområder

Handlingsplanen skal først og fremst være et styringsdokument for prioritering og handling, og aktivt benyttes i forbindelse med framtidige vurderinger og konkret oppfølging i den kommende planperioden.

Hovedmål:

- Øke bruk av geografiske data gjennom enkel tilgang fra ett sted, som vil gi store samfunnsmessige gevinster innen forvaltning.
- Innfri det store potensialet av effektivisering hos brukere, tilretteleggere og leverandører av geografiske data.

Handlingsplanen peker på tre ulike satsningsområder, som igjen foreslås prioritert gjennom ulike tiltak.

1. Satsingsområde - Geoportal og dataflyt

Mål: Ett sted for oversikt og tilgang til all geografisk informasjon i Norge.

Den viktigste satsingen er en effektiv og brukervennlig søkeportal for geografisk informasjon i Norge digitalt. Søkeportalen «Geonorge.no» skal være et nav i den geografiske infrastrukturen.

2. Satsingsområde - Kunnskapsgrunnlaget

Mål: Tilrettelagte, relevante og kvalitetssikrede geografiske temadata som skal være et kunnskapsgrunnlag for prioriterte samfunnsprosesser i kommuner, på fylkesnivå og nasjonalt.

Sikre relevant og kvalitetssikret tematisk geografisk kunnskapsgrunnlag samt bidra til økt bruk av dette i ulike prosesser i kommune, på fylkesnivå og nasjonalt. En bevisst satsing mot prioriterte temadata knyttet til dekning, innhold og tilrettelegging for klarere budskap er viktige tiltak som særlig knytter seg opp mot innholdsprodusenter som nasjonale etater og kommuner.

3. Satsingsområde - Organisering og styring

Mål: Organisering og administrasjon på nasjonal, regionalt og lokalt nivå skal være et fundament for et forbedret tilbud og økt bruk av tematiske geodata.

Organisatoriske og administrative tiltak på nasjonal, regionalt og lokalt nivå skal være et fundament for et forbedret tilbud og økt bruk av temadata. Dette krever at Kartverket setter av de ressurser som er nødvendig og har en organisering internt som sikrer gjennomføring og koordinering. Det er også nødvendig med god involvering av partene når det lages fellesløsninger.

Tiltaksliste 2016-2018

1. Satsingsområde - Geoportal og dataflyt

Mål: Ett sted for oversikt og tilgang til all geografisk informasjon i Norge.

Nr	Delmål	Tiltak	Ansvar	Tidsfrist
1.1	Ha en velfungerende geoportal som gir oversikt og enkel tilgang til oppdaterte data for planlegging og sektorbruk i kommuner og fylker	<ul style="list-style-type: none">• Slutføre Geoportalprosjektet	Geoportalprosjektet	31.12.2016
1.2	Metadata for alle datasett som er tilgjengelig i Norge digitalt skal være tilgjengelig i Geonorge	<ul style="list-style-type: none">• Sikre at leveranser til Norge digitalt er registrert i Geonorge. Fulle geoportalen med innhold.	Kartverket og dataeierne	Løpende
1.3	Lett tilgang til grupper av datasett	<ul style="list-style-type: none">• Gruppere datasett i pakker for enklere nedlasting og oppkobling, for eksempel «kulturminner», beredskap og «DOK-datasett».• Identifisere viktige og nyttige utlistinger og oversikter slik kommuner og fylker vil ha dem, og realisere disse.	Temadataforum og geoportalprosjektet	2015-2016

2. Satsingsområde – Kunnskapsgrunnlaget

Mål: Tilrettelagte, relevante og kvalitetssikrede geografiske temadata som skal være et kunnskapsgrunnlag for prioriterte samfunnsprosesser i kommuner, på fylkesnivå og nasjonalt.

Nr	Delmål	Tiltak	Ansvar	Tidsfrist
2.1	Det skal finnes produktspesifikasjoner for alle datasett som leveres til Norge digitalt	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide produktspesifikasjoner • Forbedre verktøy for etablering av produktspesifikasjoner og SOSI-fagområdestandarder • Forbedre kapasiteten til veiledning i utarbeiding av produktspesifikasjoner 	Dataeier Kartverket Kartverket	Løpende
2.2	Det skal finnes metadata for alle datasett/tjenester som leveres til Norge digitalt	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere metadata ihht krav i Geonorge for alle DOK-datasett og andre viktige temadata for bruk i saksbehandling etter sektorlov og PBL • Etablere metadata for layer/undertema i større datasamlinger for enklere oversikt og bedre søk i Geonorge. • Utarbeide dekningsoversikt over datasettene 	Dataeier Dataeier Dataeier	Løpende
2.3	Navning av datasett, tjenester og metadata skal følge en omforent navnekonvensjon	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide en veileder for navning • Følge navnekonvensjonen 	Temadataforum Dataeier	2016
2.4	Øke bruken av WFS og GML	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide kompetanseopplegg for økt kunnskap om og praktisk bruk av WFS/GML • Utarbeide testrutiner for kontroll av WFS/GML 	Temadataforum Kartverket	2016
2.5	Det skal være enkelt å laste ned data	<ul style="list-style-type: none"> • Lage brukervennlige løsninger/tjenester for nedlasting 	Dataeier	Løpende
2.6	Det skal utvikles bedre løsninger for etablering, forvaltning og distribusjon av lokale/regionale temadatasett	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre en undersøkelse med mål å identifisere viktige data for fylke/kommune som i dag ikke har en nasjonal forvaltning, men som etableres av mange kommuner • Plukke ut 3 viktige datasett som det skal utvikles et nasjonalt forvaltningsopplegg for 	Plan- og temadatautvalgene i fylkene Kommune/fylke og fagetat/dataeier	2016
2.7	Det skal være enkelt å melde inn feil og brukerkommentarer til dataeier	<ul style="list-style-type: none"> • Lage en oversikt over løsninger dataeier har for innsamling av feilmeldinger og brukerkommentarer i Geonorge. • Legge inn lenke til dataeieres «feilmeldingssystem» i DOK-registret i Geonorge • Vurdere om det skal etableres et felles «feilmeldingssystem» i Geonorge 	Kartverket og dataeier Kartverket og dataeier Temadataforum Temadataforum	2016

2.8	Økt bruk av temadata	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre en GAP-analyse for å avdekke forbedringsområder for økt bruk • Synliggjøre gode og brukervennlige løsninger for bruk i kommune/fylke og presentere dette i Geonorge. • Utnytte Norge digitalt nyhetsbrev for å synliggjøre kunnskapsgrunnlaget og gode eksempler på bruk av dette • Gjennomføre fagdager nasjonalt og i fylkene 	Temadataforum Dataeier/ temadataforum Dataeier/Kartverket Alle	2017 Løpende
-----	----------------------	--	--	---------------------

3. Satsingsområde - Organisering og styring

Mål: Organisering og administrasjon på nasjonal, regionalt og lokalt nivå skal være et fundament for et forbedret tilbud og økt bruk av tematiske geodata.

Nr	Delmål	Tiltak	Ansvar	Tidsfrist
3.1	Temadataarbeidet i Norge digitalt skal samordnes	<ul style="list-style-type: none"> Gjennomføre to årlige møter i Temadataforum Årlige oppfølgingsmøter med Norge digitalt partene Sikre aktive Plan- og temadatautvalg i fylkene Skape møteplasser, for eksempel fagmøter og kurs, mellom leverandører og brukere regionalt eller lokalt Arrangere en regional fagdag hvor aktuelle sektormyndigheter blir invitert til å informere om sine data for kommunene 	Temadataforum Kartverket Kartverket Alle Plan- og temadatautvalgene i fylkene	Løpende 2016
3.2	God informasjonsflyt mellom nasjonalt og regionalt nivå	<ul style="list-style-type: none"> Plan- og temadatautvalgene skal oversende innkallinger og referater fra sine møter til Temadataforum. Referater fra Temadataforum skal oversendes fylkesutvalgene 	Kartverket Kartverket	Løpende
3.3	Samordnet innføring av DOK i alle landets kommuner	<ul style="list-style-type: none"> Følge opp DOK i kommunene Identifisere og sende inn forslag til datasett som bør inn i DOK Samordne forslagene og videreformidle til KMD 	Kartverket Plan- og temadatautvalgene i fylkene Temadataforum	Løpende
3.4	Geodataplaner skal vise temadataaktiviteter i fylkene	<ul style="list-style-type: none"> Utarbeide felles mal for fylkenes geodataplaner Utarbeide geodataplan 	Kartverket Geodatautvalget i fylkene	Løpende